

Institut de Dret privat europeu i comparat
Universitat de Girona (Coord.)

El Llibre sisè del Codi civil de Catalunya: anàlisi del Projecte de llei

Materials de les Divuitenes
Jornades de Dret català a Tossa

Tossa de Mar, 25 i 26 de setembre de 2014

El Llibre sisè del Codi civil de Catalunya: anàlisi del Projecte de llei
(Materials de les *Divuitenes Jornades de Dret Català a Tossa*)

**EL LLIBRE SISÈ
DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA:
ANÀLISI DEL PROJECTE DE LLEI**

**Materials de les
*Divuitenes Jornades
de Dret català a Tossa***

**INSTITUT DE DRET PRIVAT EUROPEU I COMPARAT
Universitat de Girona
(Coord.)**

Girona 2015

Dades CIP recomanades per la Biblioteca de la UdG

CIP 347(467.1) JOR

Jornades de Dret català (18es : 2014 : Tossa de Mar, Catalunya)

El Llibre sisè del Codi civil de Catalunya : anàlisi del projecte de llei : materials de les Divuitenes jornades de Dret català a Tossa / Institut de Dret Privat Europeu i Comparat, Universitat de Girona (coord.). – Girona : Institut de Dret Privat Europeu i Comparat de la Universitat de Girona : Documenta Universitaria. -- 484 p. ; 23,5 cm
ISBN 978-84-9984-291-2

I. Universitat de Girona. Institut de Dret Privat Europeu i Comparat
1. Dret català -- Congressos 2. Dret civil -- Catalunya -- Codificació -- Congressos

CIP 347(467.1) JOR

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ésser realitzada amb la autorització dels seus titulars, llevat excepció prevista per la llei. Dirigiu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessita fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

© dels textos: els autors

© de l'edició: Institut de Dret Privat Europeu i Comparat de la Universitat de Girona

© de l'edició: Documenta Universitaria®

www.documentauniversitaria.com

info@documentauniversitaria.com

ISBN: 978-84-9984-291-2

Dipòsit Legal: GI-1.256-2015

Imprès a Catalunya
Girona, juliol de 2015

Les Divuitenes Jornades han estat organitzades per l'Institut de Dret privat europeu i comparat de la Universitat de Girona, en col·laboració amb l'Ajuntament de Tossa de Mar i el suport de

Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia

Universitat de Girona

Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya

Deganat autonòmic dels Registradors de la Propietat i Mercantils de Catalunya

Col·legi de Notaris de Catalunya

Facultat de Dret UB (Deganat)

Facultat de Dret UdG (Deganat)

Facultat de Dret UPF (Deganat)

Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya

Col·legi d'Advocats de Girona

Col·legi d'Advocats de Terrassa

Col·legi d'Advocats de Tortosa

SUMARI

PRIMERA PONÈNCIA QÜESTIONS GENERALS

Un projecte de llei del llibre sisè del Codi civil de Catalunya, relatiu a les obligacions i els contractes..... 19

ANTONI MIRAMBELL I ABANCÓ

- I. Un esborrany d'avantprojecte de llei del llibre sisè..... 19
 - 1. L'evolució d'un text..... 20
 - 2. Els obstacles..... 30
- II. L'avantprojecte de llei del llibre sisè..... 33
 - 1. Avantprojecte de "lleï" o de "primera lleï" del llibre sisè..... 33
 - 2. El contingut de l'avantprojecte..... 34
- Bibliografia 52

El Llibre sisè i la proposta de nou "Código mercantil"55

MARIA ROSA LLÁCER MATACÁS[†]

- I. La "civilitat", imprevista qüestió afegida a les "bases de les obligacions contractuals" 55
 - 1. L'avantprojecte de llei del codi mercantil i projecte de llei del llibre sisè del codi civil de catalunya, relatiu a les obligacions i els contractes, en clau d'incompatibilitat 55
 - 2. La unitat de mercat com a pretext..... 58
- II. El contracte mixt: concurrència de matèries i prevalença de l'estatut civil 60
- III. L'estatut civil especial 63
 - 1. El cas paradigmàtic de la relació contractual de consum: la correcció de la desigualtat com *ratio iuris* de l'especialitat civil 63
 - 2. L'estatut civil del consumidor com la persona aliena a activitats professionals en una relació contractual de consum..... 66
 - 3. La formació d'un estatut de drets del consumidor i la prevalença de l'estatut civil.....70
 - 4. El reconeixement de la civilitat: la remissió de les lleis especials al dret sectorial i al dret comú (arts. 112-1 CCons i 59.1 TRLCU)..... 72
- IV. L'estatut civil del client de béns i serveis en les regulacions sectorials.....76
- V. El Llibre sisè CCCat com seu de dret general i de dret civil especial..... 82
 - 1. El Llibre sisè CCCat com seu del dret general de les obligacions i els contractes..... 82
 - 2. L'absorció de l'especialitat en els nous Codis civils. L'empara del principi de bona fe..... 83
 - 3. La "comunitat" de les normes especials incorporades al CCCat..... 87

SEGONA PONÈNCIA

LA COMPRAVENDA AL PROJECTE DE LLEI DEL LLIBRE SISÈ

La conformitat en la regulació projectada de la compravenda91

ANTONI VAQUER ALOY

I. Introducció.....	91
II. Noció de manca de conformitat	93
1. Idees generals.....	93
2. Criteris de la conformitat.....	96
3. La instal·lació dels béns	104
4. El moment de la conformitat.....	106
5. La conformitat jurídica.....	109
6. L'excés de cabuda en els immobles.....	110
7. Exoneració de la responsabilitat per manca de conformitat	112
8. La inspecció del bé venut	114
9. Notificació de la manca de conformitat.....	116
10. Modificacions que cal introduir en el codi civil de catalunya i en lleis especials	118

Remedios del comprador ante la falta de conformidad. La propuesta del Proyecto de Ley del Libro Sexto del Código civil de Catalunya, relativo a las obligaciones y los contratos..... 121

CARLOS GÓMEZ LIGÜERRE

I. Conformidad y cumplimiento.....	121
II. Medios de defensa ante la falta de conformidad	127
III. Un sistema de remedios compatibles	130
1. Remedios compensatorios, restitutorios y preventivos	131
2. Restricciones a la libertad de opción.....	133
IV. Remedios a disposición del consumidor	136
V. Derecho del vendedor a corregir la falta de conformidad y el plazo de gracia que puede conceder el comprador.....	140
VI. La tutela preventiva del derecho del comprador	144
VII. Los incumplimientos recíprocos.....	146
VIII. Plazo de ejercicio	147
1. Tres plazos y una pretensión.....	147
2. La extinción del plazo de ejercicio.....	150
Bibliografía	152

Els articles 621-49 (pacte de previsió de finançament per tercer) i 621-54 (pacte de condició resolutòria) del projecte de llei reguladora del Llibre VI del Codi civil de Catalunya.....155

ANTONIO ÁNGEL LONGO MARTÍNEZ

I. Introducció.....	155
II. Pacte de previsió de finançament per tercer	156

III.El pacte resolutori.....	158
1. Fonament de la regulació.....	160
2. Pacte resolutori i comís en garantia	161
3. La resolució com remei general i el pacte resolutori.....	164
4. El pacte resolutori no inscrit	167
5. El pacte resolutori inscrit en el Registre de la Propietat.....	169

Especialidades del Anteproyecto del Libro Sexto del Código Civil de Cataluña en cuanto a la compraventa de inmuebles (la compraventa de inmueble en construcción o rehabilitación) y la cesión de finca o aprovechamiento urbanístico a cambio de construcción futura187

JOSÉ LUIS VALLE MUÑOZ

I. Introducció.....	187
II. El objecte en la compraventa o cesió de sòl con adquisició de immoble en construcció o rehabilitació	192
III.El preu o la contraprestació entregat per el adquirent: diners, finca o aprofitament urbanístic.....	198
IV. La forma del contracte.....	203
V. La tradició.....	204
VI. La protecció registral de drets reals i de drets personals	207
VII. La Doctrina de la Direcció General de los Registros y el Notariado y la reforma del Reglamento Hipotecario de 1.998.....	213
VIII. La sentència del Tribunal Supremo de 31 de gener de 2001.....	216
IX. La regulació de la compraventa de immoble en construcció con constitució de comunitat en el ACCC.....	217
X. La regulació del contracte de cesió de sòl o aprofitament en el ACCC	225

TERCERA PONÈNCIA

EL DRET DEL CONSUM I EL LLIBRE SISÈ

La contractació amb consumidors en el Llibre Sisè..... 229

MARILÓ GRAMUNT FOMBUENA

I. Models de tècnica legislativa per a la regulació de la contractació amb consumidors.....	229
II. L'elecció del model integrador pel legislador català.....	231
III. La incorporació de les normes relatives als contractes de consum al Llibre sisè CCCat	236
1. Norma general i norma particular en el mateix article	236
2. Supòsits d'adaptació de la norma general a la de consum.....	237
IV. Conclusió.....	238

Codi civil i Codi de consum en els contractes de consum..... 239

GEMMA RUBIO GIMENO

I. Regulació actual del dret contractual de consum a Catalunya.....	239
II. L'impacte descodificador del dret de consum europeu en les regulacions nacionals de dret contractual i la urgència per recuperar la coherència normativa del dret contractual.....	243
III. La conveniència d'imposar límits al model integrador del dret contractual de consum en el Codi civil: la subsistència del Codi de consum.....	245
1. Tècnica legislativa en la integració del dret contractual de consum.....	246
2. Integració del dret de consum i pèrdua del caràcter permanent de la norma civil.....	247
3. Els riscos de l'arquitectura jurídica.....	247
4. La compatibilitat entre Codi civil i Codi de consum en la regulació del dret contractual de consum: cap a un tercer model de codificació del dret de consum	249
IV. La relació entre la llei general i la llei especial quan la llei general absorbeix l'especialitat: el recurs a les remissions recíproques.....	249
V. Abast de la subsistència i de la modificació de la regulació del dret contractual en el Ccons	251
1. L'objecte de la norma enunciat en el seu art. 111-1 Ccons	252
2. La definició de persona consumidora.....	252
3. Àmbit d'aplicació del Codi de consum i relació amb el Codi civil	252
4. La conformitat dels béns i serveis.....	253
5. Els deures d'informació en la compravenda d'immobles	253
6. La reforma del Llibre II del Codi de Consum en clau de desenvolupament de la regulació continguda en el Codi civil	253
VI. El futur emplaçament normatiu d'algunes qüestions d'especial rellevància	254
1. El concepte de consumidor.....	254
2. La informació precontractual.....	256
3. D'altres qüestions: irrenunciabilitat dels drets reconeguts, clàusules abusives, dret de desistiment i regles interpretatives i integradores del contracte	262
VII. A propòsit de la modificació del CCons per a la millora de la protecció de les persones consumidores en les relacions de consum en l'àmbit de crèdits i préstecs hipotecaris.....	263

Impressions sobre aspectes pràctics de contractes de consum: relacions contractuals de consum amb agents de viatges..... 265

ANA BARLUENGA GARRIGA

I. Introducció.....	265
II. Diferents relacions de consum entre les agències de viatges i els usuaris turístics.....	267
1. Intermediació de les agències de viatges en la contractació pels usuaris de serveis turístics com a serveis solts.....	267
2. Responsabilitat de les agències de viatges en els viatges combinats	270
III. Problemàtiques existents a la pràctica en relació amb els viatges combinats.....	272
1. Diferències en la regulació del viatge combinat entre la normativa d'àmbit estatal i la reglamentació catalana d'agències de viatges.....	272
2. Conflictes de competències entre l'Agència Catalana de Consum i la Direcció General de Turisme de Catalunya en la incoació de procediments sancionadors contra agents de viatges.....	279
IV. Procedència d'incorporar la regulació dels viatges combinats al nou Llibre VI del Codi Civil de Catalunya	282

Impressions sobre aspectes pràctics dels contractes de consum.....	285
CARLES GARCÍA ROQUETA	

QUARTA PONÈNCIA

ALTRES MODALITATS CONTRACTUALS

El contracte d'aliments al projecte de llei de Llibre sisè.....	293
--	------------

JUDITH SOLÉ RESINA

I. Antecedents.....	293
1. El pacte d'acolliment de persones grans	295
2. El contracte de prestació d'aliments a la llei 22/2000.....	303
3. Oportunitat de la modificació legal	304
II. El contracte d'aliments al Projecte	305
1. Caràcters del contracte d'aliments	305
2. Subjectes.....	307
3. Objecte.....	309
4. Incompliment i garanties	312
5. Extinció.....	315
III.Proposta de text articulat comentada.....	316
Bibliografia	319

La incorporació de la llei de pensions periòdiques al Codi civil de Catalunya	321
--	------------

M. ESPERANÇA GINEBRA MOLINS

I. El concepte i la ubicació sistemàtica de les “pensions periòdiques”: de la llei 6/2000 al projecte de llei del llibre sisè del codi civil de catalunya. La terminologia.....	321
1. La Llei 6/2000, de 19 de juliol, de pensions periòdiques: censal i violari o pensió vitalícia com a modalitats de pensions periòdiques	323
2. El Projecte de llei del Llibre sisè del Codi civil de Catalunya, relatiu a les obligacions i els contractes: la regulació del censal i el violari entre els contractes	325
II. La finalitat	327
III.El censal.....	331
1. El contracte.....	331
2. La pensió	335
3. Les garanties.....	337
4. La resolució.....	342
5. La redempció.....	344
IV. El violari	346
1. El concepte	347
2. La constitució.....	350
3. La durada: la “vida mòdul”	353
4. El “creditor o beneficiari”	355
5. El pagament de la pensió.....	356
6. L'incompliment i les garanties	358
7. L'extinció	361
8. La “ineficàcia” del violari.....	365

La regulació dels contractes de conreu al projecte de llei del Llibre sisè del Codi Civil de Catalunya 367

MIQUEL PUJOLS PARRAMON

I. Introducció	367
II. Precedents normatius.....	368
1. De regulació estatal	368
2. De regulació catalana.....	369
III. Contingut i estructura	370
1. Esquema	371
2. Denominació.....	372
3. Objecte de regulació.....	372
IV. Contractes de conreu	372
1. Concepte.....	372
2. Objecte.....	373
3. Contractes exclosos.....	374
4. Parts contractants.....	375
5. Conreador directe i personal	376
6. Forma del contracte.....	376
7. Règim jurídic.....	376
8. Ús i costum de bon pagès	378
9. Any agrícola.....	378
10 Tipus de contractes de conreu.....	378
V. Altres Tipus De Contractes.....	391
1. Custòdia del territori.....	391
2. Arrendament per a pastures.....	391
VI. Altres disposicions.....	392
1. Assegurança	392
2. Junes d'Arbitratge i Mediació	392
VII. Contractes anteriors.....	392
VIII. Derogacions	393
IX. Models de contractes de conreu	393
X. Entrada en vigor.....	393

CINQUENA PONÈNCIA

NOUS TIPUS CONTRACTUALS: LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

Custodia del territorio. Configuración jurídica. Titulación e inscribibilidad* 397

IGNACIO JAVIER BOISÁN CAÑAMERO

I. Introducció.....	397
II. Configuració jurídic privada.....	398
1. Plazo	398
2. Canon	399
3. Obligaciones de hacer / prestaciones.....	399
4. Otros.....	399
III. Importancia de la elevación a público de los acuerdos.....	401
IV. Modelo de escritura.....	402
V. Regulación en el anteproyecto	403

Reflexiones sobre la custodia del territorio..... 407

ÓSCAR GERMÁN VÁZQUEZ ASENJO

- I. Encuadre de la custodia territorial..... 407
- II. Crítica puntual al art. 623-34..... 409
 - 1. Regulación contradictoria 409
 - 2. Regulación insuficiente..... 409
 - 3. Sistemática errónea 410
- III. Propuesta de futura regulación normativa 410
 - 1. Cuestiones generales 410
 - 2. Del fomento de la custodia del territorio 411
 - 3. De la difusión y seguridad jurídica en la custodia territorial 412
 - 4. Requisitos previos para la custodia del territorio..... 413
 - 5. Materialización de la custodia..... 415

COMUNICACIONES

La compraventa a ojo en la ley 3/2013, de la Generalitat Valenciana, de los Contratos y otras Relaciones Jurídicas Agrarias 419

FEDERICO ARNAU MOYA

- I. Introducción..... 419
 - 1. La constitucionalidad de la Ley 3/2013 de la Generalitat Valenciana..... 419
 - 2. Caracteres de la LCRJA..... 420
- II. La venta a ojo o estimada 421
 - 1. Caracteres y contratos excluidos..... 421
 - 2. La entrega de la cosa y la perfección del contrato..... 424
 - 3. El precio 425
 - 4. La perfección del contrato por el pago 426
 - 5. El pago mediante efectos cambiarios..... 428
 - 6. Los elementos formales..... 429
 - 7. Los vales de compra..... 430
 - 8. Los vales de recolección..... 432
 - 9. El incumplimiento de los requisitos de forma..... 434
 - 10. La cesión de los derechos de la compraventa 435
 - 11. El régimen de riesgos..... 436
 - 12. Trabajos agrícolas a cargo del vendedor..... 437
 - 13. Derecho de acceso 438
- III. Conclusiones..... 438

L'obligació de conformitat i el seu règim: més propis d'una teoria (o part) general? 441

LÍDIA ARNAU RAVENTÓS

- I. Plantejament. L'obligació *del venedor* de garantir la conformitat del bé 441
- II. L'obligació de garantir la conformitat del bé... més enllà del contracte de compravenda? 445
 - 1. D'entrada: la presentació de la conformitat del bé al projecte..... 445
 - 2. És possible una formulació general de l'obligació de garantir la conformitat del bé? 453

Característiques del contracte de compravenda en el Llibre sisè del Codi civil de Catalunya (Especial referència a la seva finalitat transmissora i a la no necessitat de regular la promesa de venda).....459

CHANTAL MOLL DE ALBA

- I. Contracte consensual o contracte real *quod constitutionem*?460
- II. Contracte obligatori o contracte transmissiu?460
- III. Contracte bilateral..... 461
- IV. L'obligació del venedor de transmetre la titularitat del bé.....462
- V. Inutilitat de regular la promesa de venda en el Codi Civil de Catalunya464
- VI. Conclusions.....467

L'obligació de conrear com a bon pagès i la normativa europea 469

ANDRÉS MIGUEL COSIALLS UBACH

- I. Introducció..... 469
- II. La condicionalitat i el bon pagès 470
 - 1. L'ús de la finca..... 471
 - 2. El bon manteniment de la finca 478
- III. Conclusió481

La contractació amb consumidors en el Llibre Sisè¹

MARILÓ GRAMUNT FOMBUENA

*Professora titular de Dret Civil
Universitat de Barcelona*

I. MODELS DE TÈCNICA LEGISLATIVA PER A LA REGULACIÓ DE LA CONTRACTACIÓ AMB CONSUMIDORS. II. L'ELECCIÓ DEL MODEL INTEGRADOR PEL LEGISLADOR CATALÀ. III. LA INCORPORACIÓ DE LES NORMES RELATIVES ALS CONTRACTES DE CONSUM AL LLIBRE SISÈ CCCAT. 1. Norma general i norma particular en el mateix article. 2. Supòsits d'adaptació de la norma general a la de consum. IV. CONCLUSIÓ

I. MODELS DE TÈCNICA LEGISLATIVA PER A LA REGULACIÓ DE LA CONTRACTACIÓ AMB CONSUMIDORS

Ja fa més d'una dècada que la Comissió Europea es va començar a plantejar amb convicció la conveniència d'elaborar un Dret comú europeu de contractes.² El que va començar com una idea que tenia com a finalitat facilitar el funcionament i l'eficiència del mercat interior³ acabar per ser una aposta que va més enllà d'aquest objectiu que pretén aconseguir un cos de normes harmonitzades que faciliti una major unitat⁴ i que ha comportat, a més, repensar en clau de renovació dels ordenaments interns en la matèria encara amb resultats diversos. Així, per exemple, als Països Baixos, l'any 1992 va entrar en vigor reforma del BW que va significar la inclusió de les condicions generals de contractació en el seu llibre VI, amb normes específiques per als supòsits de contractes amb consumidors; el 2001 va arribar la reforma del BGB en relació amb les obligacions que va significar, a més, la incorporació

-
- 1 Aquest treball forma part del desenvolupament del projecte DER2012-32667 del Ministeri d'Economia i Competitivitat "la nova contractació privada: disseny i codificació eines en contextos de negoci asimetria reequilibradores".
 - 2 Podríem establir com a punt de partida d'aquesta preocupació "oficial", la Comunicació al Parlament i al Consell europeu, d' 11 de juliol de 2001, que tenia com a finalitat la de conèixer diferents punts de vista sobre la segmentació del mercat interior a causa de la concurrència de diverses legislacions en matèria contractual.
 - 3 Així ho considera SÁNCHEZ LORENZO, S. (ed): *Derecho contractual comparado: una perspectiva europea y transnacional*. Ed. Aranzadi, Cizur Menor, 2009, pág. 17.
 - 4 MONESTIER MORALES, J.L.: "La unificación del Derecho de obligaciones en Europa. Primeros pasos hacia la unificación de los contratos a distancia y la contratación electrónica en España", en *Derecho privado europeo y modernización del Derecho contractual en España* (Director: ALBIEZ DOHMANN, J.K.). Ed, Atelier. Barcelona, 2011, pág. 545.

d'una part de la normativa sobre contractes de consum;⁵ a França va sorgir la necessitat de reforma el 2009 però sense la pretensió d'incorporar les normes de contractació de consum.⁶

Com és conegut per tots, a Espanya existeix des de l'any 2009, una proposta per a la modernització del Codi civil pel que fa a les obligacions i els contractes. En relació amb el règim jurídic dels contractes amb consumidors, la proposta opta per seguir el model alemany, com expressa l'exposició de motius en l'apartat IX,⁷ això és:

“recoger por lo menos el núcleo sustancial de la mayor parte de las reglas especiales, que tienen su origen en directivas europeas y que han sido luego incorporadas a leyes españolas, realizando la remisión sólo a aquellos puntos en que el casuismo de las normas pueda resultar mayor. En este punto, como en otros, el anteproyecto se alinea con la ley alemana de modernización del Derecho de obligaciones y como ella ha preferido recoger el conjunto de normas sustanciales reguladoras de la susodicha materia”.

Amb tot, la majoria dels ordenaments jurídics han optat per mantenir separada la regulació dels contractes en general i la regulació dels contractes de consum. No aprofundirem ara en aquest tema que ja ha estat objecte de revisió en diverses ocasions.⁸ Només volem recordar de forma molt breu que els models legislatius pels quals han optat els diversos Estats de la UE passen per solucions ben diferents.

Un primer model és aquell en el qual tota la normativa de protecció dels consumidors està continguda en una única norma. Aquest és el sistema seguit a França i a Itàlia. El 1993, França va elaborar el *Codi la Consommation* (Llei 93-949, 26 de juliol) que incorpora totes les normes per a la protecció dels consumidors. El Codi ha estat modificat en diverses ocasions per dur a terme la transposició de les Directives adoptades en l'àmbit de protecció del consumidor.

I a Itàlia el *Codice del consumo* (Decret legislatiu 06.09.2005, núm. 206) conté la majoria de les normes de consum, tot i que des del 2011 deixa al marge la normativa pròpia dels contractes turístics (*Codice del turismo*, Decret legislatiu 23.05.2011, núm. 79).

5 Llei de modernització del dret d'obligacions del Codi civil (Bürgerliches Gesetzbuch - BGB), de 26 de novembre de 2001 (Gesetz zur Modernisierung des Schuldrechts).

6 Al marge dels treballs doctrinals (Projecte Catala i Projecte Terrier), el 25 de febrer de 2015, el Govern francès ha endegat un procés de consulta pública sobre una Avantprojecte d'ordenança relativa a la reforma del dret dels contractes, del règim de la prova i de les obligacions, amb la finalitat que tots els ciutadans puguin manifestar la seva opinió al respecte, fins el 30 d'abril de 2015. El document es pot consultar a http://www.justice.gouv.fr/publication/j21_projet_ord_reforme_contrats_2015.pdf

7 Descarta, doncs, l'opció que representa mantenir les normes de consum en lleis especials i incorporar al Codi civil una somera remissió a aquestes normes.

8 Podeu consultar el recent treball de CÁMARA LAPUENTE, S.: “La codificación del derecho de consumo: ¿refundación o refundición? (modelos y enseñanzas desde el derecho comparado), a LLÁCER MATA CÁS, MR (Coord.), *La codificación del derecho contractual de consumo en el derecho civil catalán*. Ed. Dykinson, en premsa.

El segon model és el que han adoptat el legislador espanyol —com a mínim a data d'avui—, el portuguès, el grec i el luxemburguès. En aquests sistemes conviuen una llei general de protecció dels consumidors i un conjunt de normes sectorials que protegeixen els consumidors en àmbits concrets. La raó fonamental per a l'adopció d'aquest sistema és la més gran facilitat per adaptar les normes als dictats de les Directives de la UE.

No obstant això, aquest sistema no està exempt de crítiques en relació amb el joc d'inclusions/exclusions de certes qüestions en la Llei general. Per exemple, en el cas del legislador espanyol no compartim el criteri triat per a incloure determinats sectors a la Llei general i, en canvi, excloure'n d'altres, sobretot pel que fa a la inclusió de responsabilitat per productes o dels viatges combinats i, per contra, deixar fora del seu àmbit d'aplicació l'aprofitament per torn de béns immobles que està regulat per la Llei 4/2012, 6 de juliol, de contractes d'aprofitament per torns de béns d'ús turístic, d'adquisició de productes vacacionals de llarga durada, de revenda i d'intercanvi i normes tributàries.

La tercera modalitat és la que va adoptar l'any 2002 el legislador alemany que, com hem dit, va procedir a la integració de les normes de protecció dels consumidors en el BGB. Tanmateix, la manera concreta de dur a terme la integració de les normes de consum no ha estat exempta de crítiques per considerar, en essència, que la transposició de les Directives s'havia efectuat incorporant-hi normes sense transcendència contractual.

Però i el legislador català? Quina és la seva opció?

II. L'ELECCIÓ DEL MODEL INTEGRADOR PEL LEGISLADOR CATALÀ

L'any 2002 el legislador ja va manifestar la seva opció de política legislativa pel que fa a la incorporació de les normes que afecten la contractació amb consumidors. És ben sabut que l'article 3 de la Llei 29/2002, de 30 de desembre estableix la divisió de la CCCat. en sis llibres, l'últim dels quals és el relatiu a les obligacions i contractes *que inclou la regulació d'aquestes matèries, comprnent-hi els contractes especials i la contractació que afecta els consumidors*". L'elecció va ser clara: integrar en el CCCat. la regulació dels contractes de consum.

Tanmateix, l'any 2010, va ser aprovat el *Codi de consum* amb vocació d'incorporar la vigent a Catalunya en l'àmbit de protecció del consumidor, atesa la necessitat d'adaptar la legislació a les directives, juntament amb la manca d'una regulació pròpiament civil en aquest àmbit. Aquesta manera de procedir no és diferent, realment, de la que el propi legislador català ja havia seguit en anteriors ocasions. Recordem que el legislador es decidí a regular les relacions de consum sobre la base del desenvolupament de les seves competències en defensa dels consumidors i usuaris (art. 12.1.5 EAC 1979), en comptes de en l'exercici de les seves competències en matèries civils (art. 9.2 EAC 1979). Fruit d'aquesta decisió va ser que la normativa general de protecció dels consumidors i usuaris fou recollida, principalment en tres disposicions: la Llei 1/1990, de 8 de gener, sobre disciplina del mercat i defensa dels consumidors i usuaris, el

Decret legislatiu 1/1993, sobre comerç interior (text consolidat) i la Llei 3/1993, de 5 de març, l'estatut del consumidor.

Actualment, amb l'inici dels treballs per a l'elaboració del llibre VI, el mandat del article 3 de la Llei 29/2002 es compleix ja que incorpora al CCCat. les normes relatives als contractes de consum. Això no ha de significar la desaparició del *Codi de consum*, sinó l'establiment de relacions entre els dos cossos normatius que ha de propiciar una distribució regulatòria entre ambdós.

Sobre la base d'aquest criteri d'integració de les normes de consum en el CCCat., va sorgir la necessitat de realitzar una nova elecció entre diferents models possibles. El primer model consisteix en establir primer les regles aplicables a les relacions contractuals ordinàries i posteriorment, en un capítol independent, incorporar les relatives als contractes de consum. Un segon model possible consisteix en establir en primer lloc la norma de caràcter general i en el següent article incloure l'especialitat pròpia del contracte de consum. I finalment, el tercer model, que seria el més inclusiu, consisteix en partir de la base que les regles generals s'apliquen a tots els contractes i que les especialitats, quan n'hi hagi, hauran de formar part de l'article que conté la regla general.

El Projecte català opta pel tercer dels models descrits anteriorment, el model integrador. I no només això, sinó que a més a més, quan s'ha considerat convenient, s'ha procedit a l'extensió de la norma pròpia dels contractes amb consumidors a tots els contractes de compravenda, siguin o no de consum. L'objectiu és tenir un cos legal modern, actual, que aprofiti el treball dut a terme a nivell europeu i sempre des de la consideració de la CCCat. En el seu vessant de dret comú de Catalunya.

En la seva ponència, Mirambell ja ha exposat les diferents alternatives que s'han considerat pel que fa com havia de ser l'aproximació a la regulació de les obligacions i contractes en el Codi civil de Catalunya, expressant que s'ha triat pel model que representa una actuació legislativa esglaonada que permeti superar la CDCC i integrar el seu contingut actual al CCCat., juntament amb el contingut de la resta de lleis especials patrimonials vigents.⁹

És cert, però, que l'elecció d'aquest model, iniciar el sisè llibre amb la regulació de determinats contractes, de vegades distorsiona la manera d'incorporar les normes aplicables als contractes de consum. Som conscients que algunes d'aquestes normes tindrien una millor ubicació sistemàtica en seu de les disposicions generals dels contractes, però realment tampoc no podíem ara prescindir-ne a risc d'oferir una regulació excessivament incompleta del contracte de compravenda.

Una mostra del que acabem d'exposar és article 621-2. Després d'haver definit el contracte de compravenda a l'art. 621-1, l'art. 621-2.1 especifica quan la compravenda ho és de consum: ho és aquella en el qual el venedor actua amb un propòsit relacionat amb la seva activitat empresarial o professional i el comprador ho fa amb un propòsit principalment aliè a aquestes activitats. D'aquesta redacció cal destacar quatre aspectes rellevants:

9 MIRAMBELL ABANCÓ, A.: "Línies generals de l'avantprojecte de llei del Llibre sisè", en aquest mateix volum. Del mateix autor, vegeu també "La competència catalana en matèria d'obligacions i contractes", a LLÁCER MATACÁS, MR (Coord.), *La codificación del derecho contractual de consumo en el derecho civil catalán*. Ed. Dykinson, en premsa.

- En primer lloc, si hagués existit ja o s'hagués pogut introduir el Títol primer d'aquest Llibre sisè, s'hauria pogut incorporar a ell el concepte de *contracte de consum*, de manera que hauria resultat innecessari incloure en el títol segon cap menció a la consideració d'una compravenda com a de consum, tal i com ho fa ara l'article 621-2 del projecte.
- En segon lloc, podem observar que s'ha optat per determinar que el venedor sempre actua amb una finalitat professional o empresarial, mentre que el comprador no ho fa. Estem totalment d'acord amb la tesi de qui creu que el venedor també pot ser consumidor¹⁰ o, més generalment, que el subjecte empara per les normes de consum sempre ho ha de ser aquell que actua amb un propòsit aliè a la seva activitat professional, amb independència de la posició contractual que ocupi. Ara bé, si ens cenyim únicament a les disposicions contingudes en el projecte, és a dir, les relatives al contracte de compravenda, podem comprovar que en cap cas serien aplicables al venedor-no consumidor. Les regles que, a tal cas, empararien al venedor-no consumidor serien, per exemple, les relatives a clàusules abusives (pensem en el cas d'un consumidor que ven la seva residència principal a un promotor immobiliari). Però el projecte no inclou encara la regulació de les condicions generals, per la qual cosa no està justificat, als efectes del projecte que ha estat elaborat, incloure menció dels consumidors com a venedors perquè en aquest moment seria estèril. En qualsevol cas, en el futur, quan es defineixen els contractes de consum en general i s'incorpori la regulació de les condicions generals i de les clàusules abusives caldrà tenir en compte la possibilitat comentada.
- En tercer lloc, el segon paràgraf de l'article 621-2 s'estableix el caràcter imperatiu de normes que integren el règim de protecció dels consumidors en l'àmbit de la regulació del contracte de compravenda. Una vegada més el projecte anticipa una regulació que ha de tenir caràcter general però que no es podia ara ignorar en la regulació del contracte de compravenda, atesa l'existència de normes aplicables als contractes de consum, de manera que així evita la incorporació reiterativa de normes referents a la impossibilitat de pacte en contrari quan la compravenda ho sigui de consum.

A més, el fet de tenir un Codi de consum propi que configura els deures i obligacions propis dels empresaris i professionals, així com les definicions dels termes que són necessaris per determinar el seu abast i interpretar correctament les seves normes permet que el Projecte hagi prescindit d'incorporar aquestes definicions en els articles del Llibre sisè. Apart d'això la decisió d'incorporar o no al CCCat. aquestes definicions caldria tractar-ho, si s'escau, en el lloc apropiat, això és, quan es desenvolupi el Títol primer del Llibre sisè. No podem oblidar que Catalunya té un codi de consum, que precisament es refereix a ells en l'article 111-2. Sense tenir en compte l'elecció feta pel legislador en el futur, compartim amb Rubio Gimeno que la millor solució és mantenir aquestes definicions en el Codi de consum, incloent-hi en el CCCat. una remissió al de Consum.¹¹ A més, a

10 CÁMARA LAPUENTE, S.: "Comentario al artículo 3 TR-LGDCU", en *Comentarios a las normas de protección de los consumidores y usuarios*. Id. (dir.), Colex, Madrid, 2010, pág. 66.

11 RUBIO GIMENO, G.: "Codi civil i Codi de Consum en els contractes de consum", en aquest mateix volum.

mesura que avancem en la codificació es farà necessari ser especialment curosos amb l'elecció d'aquells aspectes que ha de ser incorporats al CCCat. i aquells que han de romandre en el Codi de consum.

- Finalment, s'ha optat per estendre l'aplicació de la normativa protectora a aquells contractes en els quals la finalitat adquisitiva és mixta, sempre que predomini l'aspecte no professional de l'adquisició. Certament, els contorns del que ha de ser considerat com a principalment aliè a l'activitat professional hauran de ser delimitats en el cas concret, però creiem que el criteri de raonabilitat a l'exegesi de la norma -d'altra banda, un referent constant en el projecte- juntament amb la tendència creixent del legislador europeu per incorporar els contractes amb propòsit mixt en l'àmbit d'aplicació de les normes de consum, creiem que justifiquen aquesta opció.¹² Així, el Atès 17 Directiva 83/2011/EU, 25 d'octubre (Directiva sobre drets dels consumidors), obre la porta a aquesta expansió, tímidament, però l'obre, permetent als Estats d'incloure en la definició de consumidors les persones físiques que conclouen contractes amb doble utilitat:

“si el contrato se celebra con un objeto en parte relacionado y en parte no relacionado con la actividad comercial de la persona y el objeto comercial es tan limitado que no predomina en el contexto general del contrato”.

Com en altres ocasions, la Directiva no inclou en la definició de l'article 2. 1) aquesta possibilitat, però això no exclou que fins i tot el Tribunal de Justícia Europeu es refereixi als Atesos com un recurs per a establir el marc legal en què basar les seves sentències.¹³

D'altra banda, en aquesta mateixa línia s'inscriu la Directiva 2013/11/UE, 21 maig, sobre resolució alternativa de litigis en matèria de consum, que en l'Atès. 18 torna a ampliar la definició de consumidor en el mateix sentit que la Directiva anterior:

“No obstante, si el contrato se celebra con un propósito en parte relacionado y en parte no relacionado con la actividad comercial de la persona (contratos de doble finalidad) y el propósito comercial es tan limitado que no predomina en el contexto general del suministro, dicha persona debe ser considerada un consumidor”.

I idèntica redacció trobem en l'Atès. 13 del Reglament 524/2013, 21 maig, sobre resolució de litigis en línia en matèria de consum.

12 ARROYO AMAYUELAS, E.: “Hacia un derecho contractual más coherente: la sistematización del acervo contractual comunitario”, en *Derecho contractual europeo. Problemática, propuestas y perspectivas*. BOSCH CAPDEVILA, E. (dir.). Barcelona, Ed. Bosch, 2009, pág. 225, recorda que la STJCE Gruber, de 20 de gener de 2006, permet qualificar com a contractes de consum els contractes mixtes, si la finalitat professional és poc rellevant, tot i que la sentència resol un problema processal i no de dret material.

13 Entre moltes altres, STJUE Aziz, 14 març 2013, STJUE Swm Costruzioni 2 SpA i Mannocchi Luigino DI, 10 octubre 2013.

Aquesta tendència del legislador europeu a admetre l'aplicació de les normes de consum als contractes mixtes o amb doble finalitat, es conjuga bé amb l'opció triada en determinats sectors per entendre que no només els consumidors en sentit estricte havien de merèixer aquesta protecció especial. És el cas, per exemple, de la Directiva 2009/136, 25 novembre, sobre el servei universal els drets dels usuaris en relació amb les xarxes i els serveis de comunicacions electròniques, que en el seu Atès 21 introdueix la possibilitat que:

“Las disposiciones sobre los contratos deben aplicarse no solo a los consumidores, sino también a otros usuarios finales, principalmente las microempresas y las pequeñas y medianas empresas (PYME), que es posible que prefieran un contrato adaptado a las necesidades de los consumidores. Con el fin de evitar cargas administrativas innecesarias para los prestadores de los servicios y la complejidad relacionada con la definición de las PYME, las disposiciones relativas a los contratos no deben aplicarse automáticamente a los demás usuarios finales, sino únicamente cuando lo soliciten. Los Estados miembros deben adoptar las medidas apropiadas para fomentar la sensibilización entre las PYME acerca de esta posibilidad”.

Mesures aquestes que ja han estat adoptades pel legislador català en la darrera modificació del Codi de consum operada per la Llei 20/2014, de 29 de desembre, que ha estès el seu àmbit d'aplicació a les relacions de prestació de serveis entre els treballadors autònoms i les empreses prestadores de serveis bàsics i de tracte continuat, així com entre aquestes i les microempreses, d'acord amb la definició que d'aquestes fa la Recomanació 2003/361/CE, de 6 de maig), després d'haver afegit un apartat 2 a l'art. 111-1.¹⁴

D'altra banda, res no impedeix que en l'exercici de la pròpia competència en dret civil el legislador decideixi aplicar, si ho considera apropiat, els mateixos cànons de regulació dels contractes de consum a qualsevol contracte de caràcter privat com passa, per exemple, amb gran part de les normes en la conformitat, com ja fa el DCFR.¹⁵

14 Amb relació a l'extensió de les normes tuitives a subjectes aliens a la noció estricta de consumidor en determinats sectors, vegeu LLÁCER MATAÇAS, M.R.: “Obligaciones vinculadas a la formación del contrato y codificación del Derecho de Consumo: información y documentación”, a *Estudios de derecho de obligaciones : homenaje al profesor Mariano Alonso Pérez. LLAMAS POMBO, E. (coord.)*, Vol. 2, 2006, págs. 149-179.

15 VALPUESTA GASTAMINZA, E.: “El ámbito de regulación del futuro “derecho contractual europeo”. De los principios sobre contratos comerciales a un derecho contractual general que incluya relaciones con consumidores”, a *Derecho contractual europeo. Problemática, propuestas y perspectivas*. BOSCH CAPDEVILA, E. (dir.). Barcelona, Ed. Bosch, 2009, pág.409 quien aprecia que en el CFR solo en algunos casos (los menos) se establecen reglas especiales cuando la contratación se realiza con un consumidor (p. ej., art. 3103 Libro III, en materia de información precontractual que se halla en una situación de particular desventaja), mientras que en muchos otros supuestos “se establecen como reglas generales para todos los contratos disposiciones que inicialmente nacieron en Derecho comunitario como propias de la contratación con consumidores (artículos 3101 y ss. Del Libro II), las reglas sobre los *Unfair terms* (Sección 4 del Capítulo IX del Libro II), o las normas sobre “conformidad” del bien en la compraventa (artículos 2301 y ss. Del Libro IV sobre la compraventa”.

III. LA INCORPORACIÓ DE LES NORMES RELATIVES ALS CONTRACTES DE CONSUM AL LLIBRE SISÈ CCCAT

Com dèiem, el legislador català ha optat pel model integrador. Si fem un recorregut pels articles del Projecte podrem comprovar fins a quin punt s'ha pretès dotar d'unitat de criteri a la regulació de la compravenda, sempre que ha estat possible, amb la finalitat de mantenir l'objectiu que s'espera d'un codi. Ens centrarem en aquells elements que permeten constatar una intensitat diferent en la integració de les normes de consum en relació amb les generals.

1. NORMA GENERAL I NORMA PARTICULAR EN EL MATEIX ARTICLE

És el supòsit més general. Podem veure-ho en els articles següents:

- Art. 621-5, relatiu a la determinació del preu. L'apartat 5 estableix els límits a la determinació del preu en la compravenda de consum, relacionant-los amb la informació precontractual i el principi d'integració de la publicitat en el contracte, d'acord amb el que estableix l'article 5 de la Directiva 2011/83.
- Art. 621-13, relatiu al temps de compliment de l'obligació de lliurament. L'apartat 2 introdueix un element de concreció del concepte de “retard indegut”, determinant que el termini màxim és de 30 dies (art. 18 Directiva 2011/83). De la mateixa manera que en la Directiva, aquest és un dels supòsits que la norma té caràcter dispositiu.
- Article 621-15,3, dedicat a les despeses derivades del contracte. Aquest article s'ha de posar en relació amb l'article 621-5.5, ja que també es basa en la informació precontractual, de manera que no es podran traslladar al comprador les despeses del lliurament, transport o postals si el venedor no va informar-ne clarament i comprensiblement abans de la conclusió del contracte (art. 5 Directiva 2011/83).
- Art. 621-21.2, en seu de conformitat, introdueix una norma imperativa en consonància amb el principi de la irrenunciabilitat dels drets que el Codi reconeix als consumidors (art. 621-2.2), seguint els dictats de la Directiva 1999/44 pot, en certs aspectes de la garantia en la venda de béns de consum.
- Art. 621-23.2, també en l'àmbit de la conformitat, estableix la presumpció favorable al consumidor de preexistència dels defectes durant els primers sis mesos posteriors a la venda, mentre que a la resta de les compravendes, el comprador suportarà la càrrega de la prova de l'existència prèvia del defecte (art. 5.3 Directiva 1999/44).
- Art. 621-24.2, encara en seu de conformitat, disposa d'un més gran nivell de protecció per al consumidor, vinculat novament a la informació precontractual i a la publicitat (art. 2.1 d) i 2.4 Directiva 1999/44).
- Art. 621-25, relatiu al coneixement de la manca de conformitat per part del comprador. Aquest article proporciona dos normes ben diferents segons la compravenda sigui o no de consum. Si ho és, el venedor sempre respon de la falta de conformitat, llevat que el comprador conegués el

defecte i l'hagués acceptat expressament. És a dir, el coneixement no és suficient, sinó que hi ha d'haver acceptació. En canvi, si la venda no és de consum, s'exigeix la ignorància excusable de la falta (*"no podía razonablemente ignorar en el momento de la conclusión del contracte"*), llevat que la conducta del venedor hagués estat dolosa, greument negligent o que hagi ofert expressament garantia de conformitat.

- Art. 621-27.4, que exclou al comprador consumidor de la càrrega d'examinar el bé que, com a regla general, sempre pertoca al comprador.
- Art. 621-28.1, que introdueix la necessitat d'establir un termini mínim de dos mesos perquè el consumidor notifiqui la manca de conformitat al venedor. En canvi, la norma general recorre al concepte jurídic indeterminat de "dilació indeguda".
- Art. 621-34, en seu d'obligacions del comprador, incorpora la previsió de l'art. 27 Directiva 2011/83, i eximeix al consumidor de l'obligació de pagar una contraprestació quan li hagi estat lliurat un bé que no ha sol·licitat, tot i que resulta discutible que la norma s'hagi reservat únicament per a les compravendes de consum, tal i com ha palesat Rubio.¹⁶ La norma, amb l'objectiu d'evitar un enriquiment injustificat, permet al venedor la recuperació del bé i introdueix a favor del comprador el dret a ser rescabalat de qualsevol despesa addicional, així com a rebre la corresponent indemnització si va patir danys i perjudicis.
- Art. 621-45.2, relatiu a la regulació de l'avantatge injustificat. Es recull la formulació pròpia de la regulació de les clàusules abusives (desequilibri greu en perjudici del consumidor, contrari a la bona fe i a la honradesa en els tractes —art. 111-7 CCCat.—) per tal d'atorgar al comprador consumidor la facultat rescissòria del contracte.

2. SUPÒSITS D'ADAPTACIÓ DE LA NORMA GENERAL A LA DE CONSUM

A banda dels nombrosos exemples que ens ofereix la regulació de la conformitat,¹⁷ els exemples més vistents són els relatius al lloc de compliment de l'obligació de lliurament per part del venedor i el de la transmissió del risc.

- Art. 621-10. Regula l'obligació de lliurament, segons les previsions de l'art. 18 de la Directiva 2011/83. Es pot observar que no s'estableixen diferències, que no s'hi ha disposat una regla general i una altra d'especial per a les compravendes de consum. El motiu és que s'ha estès a totes les compravendes el que en principi es preveia només per a les de consum.
- Art. 621-17, relatiu a la transmissió del risc. Succeeix el mateix que en el cas anterior, ja que se segueix el que preveu l'art. 20 de la Directiva 2011/83 i s'ha fet extensible a tots els contractes de compravenda.

¹⁶ RUBIO GIMENO, G.: *Op. cit.*

¹⁷ Sense oblidar que la pròpia regulació de la conformitat en l'àmbit de la protecció dels consumidors prové de la Convenció de Viena (Convenció UN sobre els contractes de compravenda internacional de mercaderies).

IV. CONCLUSIÓ

La incorporació de les normes relatives als contractes de consum de la manera que es proposa fer-ho el legislador català, adequadament coordinada amb el Codi de consum, permet no només efectuar una correcta transposició de les Directives pertinents, sinó simplificar el panorama legislatiu pel que fa al marc contractual que, segons la nostra opinió, ha de ser despulat de totes aquelles obligacions i deures que, tot i venir imposats per la normativa europea, en moltes ocasions no tenen transcendència contractual, sinó únicament administrativa. I si la tenen, la seva formulació excessivament reglamentista les fa no aptes per a ser incorporades íntegrament al CCCat., de manera que es pot recórrer a la tècnica de les remissions al Codi de Consum quan s'escaigui.

Certament, aquesta tasca requereix un important esforç de selecció de les normes i de conseqüent sistematització, aprofitant sempre *l'acquis* comunitari de consum també per a generalitzar totes aquelles normes que ho permetin a qualsevol contracte, tal i com ho fa ja el DCFR, de manera que la regulació dels contractes sigui, en la mesura del possible, més homogènia.

